

Ἀλεξάντρ Γκρίν

Τὸ νησὶ Ρενὸ
καὶ ἄλλα διηγήματα

Μετάφραση-Σημειώσεις-Ἐπίμετρο
ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ πορτοκάλια	9
Ὁ γάμος τοῦ Αὐγούστου Ἑσμπορν	25
Τὸ νησὶ Ρενὸ	37
Τὸ δηλητηριασμένο νησὶ	83
Γῆ καὶ νερὸ	111
Ἐχθροὶ	141
Ὁ σακάτης	151
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑΣ	161
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	
Βιργινία Γαλανοπούλου, «Ἐκφράζοντας τ' ὄνειρο, κινηματογραφώντας τὴ φυγὴ»	169
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	203

Οί ψίθυροι τοῦ δάσους

Ὁρες νωρίτερα, ὅταν οἱ πέντε ναῦτες κατέβηκαν στήν ἀκτή, πρῶτα ἔριξαν δυὸ τρεῖς πυροβολισμούς ἀναστατώνοντας τὰ πουλιά τοῦ νησιοῦ καὶ ὕστερα εἶπαν νὰ περπατήσουν λίγο, γιὰ νὰ ξεμουδιάσουν τὰ πόδια τους, πρὶν γεμίσουν τὰ βαρέλια μὲ νερό. Ὁ Τάρτ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τοὺς ἄλλους προχωρώντας ἀνάμεσα σ' ἀνθισμένους θάμνους καὶ πυκνὰ κλαδιά· ἄφηνε νὰ τὸν ὀδηγοῦν τὰ βήματά του καὶ χαιρόταν, σὰν μικρὸ παιδί, τούτη τὴν πρωτόγνωρη αἴσθηση ποὺ ἀπέπνεε ἡ ὀργιαστικὴ βλάστηση. Κάποια στιγμή, βρέθηκε καταμεσῆς σ' ἓνα ἄγνωστο, ἀδιαπέραστο, παρθένο δάσος, περιτριγυρισμένος ἀπὸ καφετιούς, γκριζοὺς κι ἀσημένιους κορμούς, οἱ ὁποῖοι γυάλιζαν ἐδῶ κι ἐκεῖ, τυλιγμένοι στὸ δίχτυ ποὺ ἔριχναν βαθιῆς ἀλλὰ καὶ πιὸ ἐλαφριῆς σκιές, κι ἄπλωναν ψηλὰ τὶς κορυφές τους, ποὺ μπλέκονταν μεταξὺ τους, μὲ τὶς φυλλωσιές τους νὰ παίρνουν ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ πράσινου, ἀπὸ τὴν πιὸ σκούρα ὡς τὴν πιὸ ἀχνή, σὰν τὸ χρῶμα ποὺ ἔχει ἡ χλόη ὅταν ἀρχίζει νὰ ξεραίνεται. Ὁ Τάρτ ἀντίκριζε σιωπηλὸς αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον, ποὺ οἱ μορφές του δὲν εἶχαν ὄνομα, καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὸν κατανοήσῃ, μὲ μάτια ἄγρυπνα κι ἄπληστο βλέμμα περιεργαζόταν τούτη τὴν ἄγρια ὁμορφιά. Κοιτώντας γύρω σου εἶχες τὴν ἐντύπωση πὼς κάποια μυστήρια ψαλίδια ἔκοψαν ἓνα πελώριο σμαραγδένιο πέπλο, σχηματίζοντας ἄπειρα ζωντανὰ σχέδια. Μέσ' ἀπὸ κάποια φωτεινὰ ἀνοίγματα χύνονταν ὀρμητικῆς, ζωη-

ρές ήλιαχτίδες, όμοιες με χρυσά σπαθιά που άστραφταν πάνω στο πράσινο βελοϋδο. Όλόγυρα, άμέτρητα πολύχρωμα πουλιά τιτίβιζαν και φτεροκοποϋσαν: σταχτιά με πορφυρά λοφία, κίτρινα με γαλάζιες φτεροϋγες, πράσινα με κατακόκκινες βοϋλες, μαϋρα με μαβιές μακριές οϋρές – στο δάσος πηγαινοέρχονταν χρωματιστά φτερά, μικρά πλασματάκια έβγαζαν άπότομες κραυγές καθώς πετοϋσαν ή στριφογύριζαν στα κλαδιά ταρακουνώντας τα. Κάποια μικρόσωμα ξεπηδοϋσαν μέσ' από χνουδατές σκιές και φτεροϋγιζαν στο έκτυφλωτικό φως, λαμπϋριζαν για λίγο σαν ζωντανές πολύτιμες πέτρες και μετά χάνονταν ανάμεσα στα πυκνά φύλλα. Τά χορτάρια, που έμοιαζαν με χαμηλούς θάμνους ή ίσως με γιγάντινα μούσκλια, κυμάτιζαν έλαφρά κρύβοντας από τ' ανθρώπινο μάτι άναρίθμητες μυστηριώδεις ύπάρξεις. Όλόδροσα λουλουδια με τά πιό παράξενα σχήματα ανάδιναν τά δυνατά τους άρώματα, που έσμιγαν όλα μαζί κι έφερναν γλυκιιά ζάλη. Πολλά άπ' αυτά σκαρφάλωναν σε κορμούς, άπλώνονταν ψηλά, προς τόν ήλιο, και μπερδεϋονταν μεταξύ τους, θυμίζοντας φύκια μέσα σε διαυγή, λαμπερά νερά· άσπρα, καφετιά, με διάφανα νεϋρα στα φύλλα τους, άπαλά ρόδινα, βαθυγάλανα, θάμπωναν τó μάτι, τó κούραζαν άλλά και τó μάγευαν.

Ό Τάρτ προχωροϋσε με τις αισθήσεις του μεθυσμένες άπό τόν φορτωμένο βαριές μυρωδιές, νοτισμένο άέρα, άπό τούτη τήν άπρόσμενα γενναιοδωρη φύση. Σκεφτόταν τά δάση με όξιές τοϋ τόπου του: μπροστά σ' αυτό τó νησί ήταν σαν ένα φαλακρό κεφάλι δίπλα σε μιιά μελαχρινή σγουρομάλλα γυναίκα. Ξαφνικά τινάχτηκε κι

ἔστρεψε τὸ γεμάτο περιέργεια, ἀπορία ἀλλὰ κι ἀγαλλίαση βλέμμα του σ' ἓνα κοπάδι μαϊμούδες, τὶς παρακολουθοῦσε νὰ κουνοῦν τὶς οὐρές τους καὶ νὰ πηδοῦν, κάνοντας γοργές τοῦμπες, ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, προκαλώντας τριξίματα, βγάζοντας σφυριχτές φωνές καὶ τρομάζοντας τὰ πουλιά, πὺ πετοῦσαν ἀλαφιασμένα μακριά. Γρήγορα τὰ μικρὰ αὐτὰ θηρία χάθηκαν ἀπὸ τὰ μάτια του κι οἱ σιγανές λαλιές τοῦ δάσους ἤχουσαν καὶ πάλι σὰν μονότονη βουή στ' αὐτιά του. Καθὼς στεκόταν μὲ τὸ δάχτυλο στὴ σκανδάλη τοῦ τουφεκιοῦ του καὶ μ' ἓνα χαμόγελο στ' ἀπορροφημένο του πρόσωπο, σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νὰ τὸν κυριεύει μιὰ ἀόριστη αἴσθηση – ἔνιωθε ἓνα βλέμμα καρφωμένο πάνω του· πῆρε μιὰ βαθιὰ ἀνάσα κι ἀσυναίσθητα κοίταξε πίσω του.

Δὲν ὑπῆρχε ψυχὴ. Ὅλα ἦταν ὅπως καὶ πρὶν ἓνα λεπτό: λίγο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι του κρέμονταν πλούσιες φυλλωσιές, σὰν μιὰ πράσινη ἀψίδα πὺ ἔκρυβε τὸν οὐρανό, ἐδῶ κι ἐκεῖ φτερούγιζαν τὰ πουλιά, ἐνῶ ὀλόγυρα ξεχώριζαν κάποιοι μεγάλοι κίτρινοι καρποί, μεστωμένοι κι ἀγκαθωτοί. Αἴφνης, ἡ ματιὰ του ἔπεσε σὲ μερικὰ κοντινὰ βαθουλωτὰ φυλλώματα, πὺ μπλέκονταν μεταξύ τους θυμίζοντας στοιβαγμένα κυπελλάκια μὲ δαντελωτὰ χεῖλη· ἐκεῖ ἀνάμεσα διέκρινε κάτι μικρὸ καὶ πρασινωπὸ πὺ ἔμοιαζε μὲ ἄγουρο δαμάσκηνο. Τότε ἔνιωσε πὺς αὐτὴ ἡ δύναμη πὺ παρατηροῦσε καὶ δημιουργοῦσε τούτη τὴν ἔνταση στὴν ἀτμόσφαιρα πήγαζε ἀπὸ κείνο ἀκριβῶς τὸ σημεῖο, τρία βήματα μακριὰ του. Τὸ δαμάσκηνο σάλευε ἐλαφρὰ πέρα δῶθε πάνω στὸ καλὰ κρυμμένο κοτσάνι του. Ὁ ναύτης ἄρχισε νὰ στρι-

φογυρίζει νευρικά, ανήμπορος νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀγωνία ποὺ εἶχε ξυπνήσει ἀπότομα μέσα του – ἤξερε μονάχα ὅτι τὴν προκαλοῦσε τοῦτος ὁ καρπός, ποὺ μετὰ βίας θὰ τὸν πρόσεχε τ' ἀνθρώπινο μάτι. Ἐπλωσε τὸ χέρι του, ξαφνικὰ ὅμως ἀνατρίχιασε σύγκορμος καὶ μ' ἓνα αἶσθημα ἀηδίας μάζεψε ἀμέσως τὰ δάχτυλά του: ἓνα μικρὸ γυαλιστερὸ φίδι, ποὺ ἔλαμπε στὸ φῶς σὰν ὑγρὸ μέταλλο, πρόβαλε τὸ πλακουτσωτό του κεφάλι κι ἀναδέυτηκε ἀνάμεσα στὰ φύλλα. Ὁ Τὰρτ ζάρωσε τὰ φρύδια του καὶ τὸ χτύπησε μὲ τὴν κάννη τοῦ τουφεκιοῦ του. Τὸ φίδι ἔπεσε στὸ χορτάρι, βγάζοντας ἓνα ὄξυ σφύριγμα, κι ὁ Τὰρτ πήδηξε στὸ πλάι κι ἀπομακρύνθηκε μὲ βιαστικὰ βήματα.

Ἀπὸ κάπου μακριὰ ἀκούστηκε ἓνας πυροβολισμός, ἔπειτα ἀκόμα ἓνας· ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, οἱ συνάδελφοί του τὸ ἔχαν ρίξει γιὰ τὰ καλά στὸ κυνήγι. Ὁ Τὰρτ κοντοστάθηκε σκεφτικός. Ἄλλη μιὰ ἀπόμακρη τουφεκιά τάραξε τὴν ἡσυχία, κι ὁ ναύτης ξάφνου συνειδητοποίησε ὅτι εἶχε ξεμακρύνει περισσότερο ἀπ' ὅσο θὰ ἔπρεπε. Ἐνιωθε τὰ πόδια του κομμένα καὶ τὸ λαρύγγι του στεγνό, ὅμως αὐτὸς ὁ φωτεινός, μεθυστικὸς ἀέρας τὸν ἔσπρωχνε νὰ προχωρήσει κι ἄλλο, χωρὶς νὰ σκέφτεται οὔτε νὰ λογαριάζει τὸ παραμικρό. Πότε πότε εἶχε τὴν αἶσθηση πὼς ἔκανε κύκλους γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο σημεῖο, πὼς εἶχε παρασυρθεῖ σ' ἓναν ἀλλόκοτο χορὸ, στὸ παιχνίδι μιᾶς ἀποκοσμης φαντασίας, σὰν νὰ κοιμόταν ὄρθιος μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά· ἡ μόνη ἀληθινὴ ζωὴ ἦταν αὐτὴ ποὺ ὑπῆρχε κι ἀνάσαινε γύρω του – ἡ θάλασσα, τὸ πλοῖο δὲν ἦταν παρὰ ἀπατηλὲς μνημεις, ὁ ἴδιος δὲν ἔζησε ποτὲ στὸν κό-

σμο τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πάντοτε τριγύριζε σὲ τοῦτο δῶ τὸ μέρος, ἀκούγοντας αὐτὴ τὴ μελωδικὴ ἡσυχία, τὴν ἀναπνοή του καὶ τὴν ἡχὼ μιᾶς μακρινῆς νοσταλγίας, θολῆς σὰν παιδικὸ ὄνειρο.

Τὸ δάσος γινόταν ὀλοένα σκοτεινότερο, οἱ κορμοὶ τῶν δέντρων ὀρθώνονταν ὅλο καὶ πιὸ στριμωχτά, οἱ φυλλωσιᾶς κρέμονταν συνεχῶς πιὸ πυκνὲς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ἐνῶ τὰ πόδια του χώνονταν βαθιὰ στὸ μαλακὸ χαλὶ τῆς πλούσιας χλόης. Τὰ πουλιὰ εἶχαν σωπάσει. Κάποιοι ἀκαθόριστοι ἴσκιοι πρόβαλλαν φευγαλέα στὸ θαμπὸ φῶς· μὲς στὴν ἀγκυλιὰ τοῦ δάσους αὐτὲς οἱ ἐφήμερες ὑπάρξεις ἔμοιαζαν μὲ χιλιάδες ἀόρατα μάτια, ποὺ πλανιόνταν στὸν ἀέρα κι ἔχυναν στὰ χέρια τοῦ ναύτη τὰ δάκρυά τους ἢ πετοῦσαν πρασινωπὲς σπιθὲς – ἦταν ἡ δροσιὰ ποὺ ἔσταζαν τὰ λουλούδια καὶ τὰ ἔντομα ποὺ λαμπύριζαν· ἔπειτα, οἱ σκιεὲς αὐτὲς χάνονταν, σκεφτικὲς καὶ μελαγχολικὲς σὰν θλιβερὴ ἀνάμνηση. Ὁ Τὰρτ ξεμάκραινε ὅλο καὶ πιὸ πολὺ, μὲ τὸ μυαλό του μωδιασμένο καὶ τὴ στενόχωρη ψυχὴ του γεμάτη ἀγωνία.

Τελικὰ, κάποια στιγμή δὲν εἶχε πρὸς τὰ ποῦ νὰ προχωρήσει. Τὸν περιέβαλλε μιὰ ἄγρια ἐρημιὰ πνιγμένη στὴ βλάστηση, μέσα στὸ ζοφερὸ σκοτάδι βασίλευε ἡ δυσωδία τῆς ἀποσύνθεσης, στὸν νοτισμένο ἀέρα ἦταν διάχυτες οἱ πηχτές, βαριεὲς μυρωδιὲς φυτῶν ποὺ σάπιζαν. Ἐπλωσε γύρω τὰ χέρια του, παντοῦ ἔπιανε βρεμένους βλαστούς, παράσιτα, μαραμμένα φύλλα, μικρὰ μαλακὰ ἀγκάθια. Ἀνάσαινε μὲ κόπο – πέρα ἀπὸ τὴν πνιγηρὴ ἀτμόσφαιρα, τὸν εἶχε κυριεύσει ταραχὴ, μιὰ ἀνεξήγητη, βασανιστικὴ ἀνησυχία. [...]